Pisut muudetud kujul kordub see määrus ka kõikides hilisemates bursprake'des [8].

Mil määral need Riia määrused peale statuutide ka Tartus kehtisid, on allikate puudumisel võimata üksikasjaliselt määritleda. Ainuke säilinud keskaegse Tartu „bursprake" (a. 1400) on senini avaldamata. Poola- ja rootsi-aegsed vastavad küll üldjoontes Riia omadele, kuid sisaldavad ka palju kohalikest oludest tingitud erinevusi. Nii puudub neis punkt kodanikkude kohustuse kohta valvata oma tuld ja tulikahju puhul kaasa aidata kustutamisel [9].

Ehitusmääruse olemasolu kohta puuduvad samuti teated, kuid põhimõte, et ehitised linnas peavad olema kivist, oli nähtavasti tunnustatud, kuigi vist mitte täiesti läbi viidud isegi piiskopiaja lõpul, vähemalt katustesse puutuvas osas. Nimelt tuletasid 18. aug. 1552 gildide oldermannid ja vanemad raele meelde puust katuste kohta tehtud otsust, mille põhjal nendega varustatud ehitised remontimise puhul tulevad katta kiviga, ning palusid valjemini valvata selle määruse täitmist, kuna selle vastu palju eksitakse [10].

Võimalik on, et ülaltoodud otsuse tegemist põhjustas ähvardav Vene sõja hädaoht. Üldiselt näivad aga sel ajal hooned linnas (välja arvatud vahest osa kõrvalhooneid) olevat ehitatud põllu- ja telliskividest kas massiivselt või vahvärgis ning kaetud kivide või mätastega. Telliskivide muretsemise eest kodanikkudele hoolitses linn ise oma telliskivitehaste kaudu. Sellevastu pidid aga eeslinna ehitised vahest üksikute eranditega olema puust, nagu hiljemgi näeme. Laialipillatud ehitusviisi tõttu ei olnud aga sellest tingitud tulehädaohtlikkus eriti suur.

Aktiivse tulekaitse korraldusest ei tea meie peaaegu midagi. Küsitav on ka erilise tuletõrje-määrustiku olemasolu, nagu keskajalgi. Ka Tallinna vanim põlemäärustik on pärit alles a. 1555.

Sõjalisteks otstarveteks oli linn ja elanikkond jagatud neljaks korteriks ehk veerandiks (Quartiere), eesotsas korterihärraga raehär-

---

[8] Sealsam. 210, 60; 212, 43; 217, 43; 236, 86; 243, 15.

[9] Tartu Linna-arhiiv, Remmin Coll. I 67. Kuna allikmaterjaal, millel käsitlus rajatud, pärib väheste eranditega Tartu Linnaarhiivist, on kordamiste vältimiseks jäetud ära edasistes tsitaatides vastav tähendus, välja arvatud juhud, kus selle puudumine võiks põhjustada arusaamatusi.

[10] TrtLA, J. J. Sahmen Das alte Dorpat 881. Vastav leht 1552. a. rae' protokollis näib puuduvat.

[11] Rae prot. 1547—1555 f. 150b, 155b, 162b, 176.